דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא מי שמעת להו מיתיבי הרי הוא עלי הרי זה [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר עלי לא תיובתא דאביי אמר לך אביי טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל אמר הרי הוא ולא אמר עלי הרי הוא דהפקר הרי הוא דצדקה קאמר והא מפני שהוא יד לקרבן קתני אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא אסור וחבירו מותר אבל אמר הרי הוא שניהן אסורין דדלמא הרי הוא הקדש קאמר מיתיבי (א) א הרי זו חטאת הרי זו אשם אע"פ שהוא חייב חטאת ואשם לא אמר כלום הרי זו (ג) חטאתי הרי זו אשמי * אם היה מחויב דבריו קיימין תיובתא דאביי אמר לך אביי הא מני ר' יהודה היא והא אביי הוא דאמר אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה הדר ביה אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא בעינן ידים מוכיחות

בעי

רש"י

דאין אדם מגרש את אשת חבירו. דאי כתב הרי את מותרת לכל אדם משמע דלאשתו קאמר דאשת איניש דעלמא אינו מגרש ומוכחא מילתא ושפיר מגרש: **אבל בעלמא.** דאי אפשר למימר הכי בעינן ידים מוכיחות: **אבל לא קאמר עלי לא.** דהרי הוא לא משמע כלום דבעינן ידים מוכיחות: **אמר לך אביי.** לעולם לא בעינן ידים מוכיחות והכא היינו טעמא דאי לא אמר בלשון קרבן לא מיתסר דדלמא הרי הוא הפקר קאמר דמוכיחות הוא להפקר או לצדקה: **והא מפני שהוא יד לקרבן קאמר.** דאסור כקרבן ולא מלית אמרת (א) לצדקה או להפקר הוה משמע: **אבל אמר הרי הוא.** ולא אמר עלי שניהם אסורין דכיון דלא אמר עלי אלא הוא משמע דחבירו נמי אסור דה"ק הרי הוא כהקדש מה הקדש אסור אף אותו דבר נמי אסור: **אע"ג דהוא מחויב חטאת ואשם לאו כלום הוא.** דלא אמר עלי. אלמא בעינן ידים מוכיחות: **אם הוא מחויב.** חטאת או אשם: **דבריו קיימין.** (ב) הוא דאמר חטאתי אבל לא היה מחויב חטאת אינו כלום הואיל ולא אמר עלי שאם אמר הרי זו עלי חטאת אע"ג דלא היה מחויב א] הואיל ואמר עלי דבריו קיימין: **הא מני.** הא ברייתא דאמרה לא אמר ולא כלום: **רבי יהודה היא.** דאמר בעינן ידים מוכיחות. ואנא דאמרי כרבנן דאמרי לא בעינן ידים מוכיחות: **והא אמר אביי אנא דאמרי אפי' לר' יהודה.** דלא בעי ידים מוכיחות אלא גבי גט אבל בעלמא לא והיכי קאמר הכא ר' יהודה היא: **אלא [לימא] רבא דאמר כר' יהודה.** דכיון דאביי לא מתרץ טעמא אליבא דר' יהודה לימא נמי דרבא לא מתרץ טעמא אליבא דרבנן כדמתרץ לעיל (ג) וכר"י קאמר דיחידאה היא: **לא לעולם רבא אפילו לרבנן.** כדקאמרינן ע"כ לא קאמרי רבנן כו' דודאי רבנן סבירא להו בעלמא דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים כרבא:

יש

ר"ן

ומש"ה אמרי' מה נזירות בהפלאה דהיינו הך הפלאה דקאמרי' אף ידות נזירות בהפלאה ולאו מהך הפלא' גופה קאמרי' דאי הכי קרא ל"ל וכי תיסק אדעתין דעדיפי ידות נזירות מנזירות גופיה אלא הפלאה אחריתי קאמרי' דשייכא בידות והיינו שיהו הידות מופלאים ומפורסים. ומיהו לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון ואמרי דבנזירות לא בעיא הפלאה ליכא הקישא אלא הפלאה גופא דכתיבא בנזירות לידות בלחוד אתיא דבעי הפלאה וכי מקים משום רבי טרפון נקט ליה דאע"ג דלדידיה הפלאה בידות לא כתיבא אתיא מהקישא: (ג) **ורבא אמר לך כו' ע"כ לא קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש אשת חבירו.** הרשב"א ז"ל שבש לשון זה ואמר דלא דייק דרבא לא קאמר דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות אלא דקסברי דהנך ידים בגט מוכיחות נינהו משום דאין אדם מגרש אשת חבירו. ולי אתי שפיר דודאי הידים בעצמן אינן מוכיחות לפי שהלשון אינו מוכיח שיהא הוא מגרשה אלא שהענין מוכיח מצד עצמו שהוא מגרשה משום דאין אדם מגרש אשת חבירו ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיח מהני ואין לשבש הספרים. ומדאמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דר"י ורבנן במינאי הוא דר' יהודה בעי מינאי ורבנן לא בעו וקשיא דבפ' המגרש (גיטין פה:) משמע דפלוגתייהו אי בעי ודין או לא דרבי יהודה בעי ודין דאי לא אמרינן דבדבורא מגרש לה ורבנן לא חיישי להכי ולאו קשיא היא ששתי סוגיות הללו כל אחת מגלה על חברתה דבתרתי פליגי והכא מפרשינן טעמא דפלוגתייהו במינאי והתם מפרשינן טעמא דפלוגתייהו בודין. ואיכא מ"ד דכיון דפליגי רבנן עליה דר' יהודה במינאי קי"ל כרבנן דלא בעיא מינאי דיחיד ורבים הלכה כרבים ואע"ג דקי"ל כרבא ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים הא אמרינן בסוגיין דאפילו לרבא בגט לא בעיא ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן אי בעי' ודין או לא ולא איפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמיה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חיישי לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידים שאין מוכיחות הויין ידים ד) ואנן קי"ל כרבא וכיון שכן במינאי נמי איכא למימר דלטעמייהו אזלי ולאו משום דאין אדם מגרש אשת חבירו אלא משום דידים שאין מוכיחות הויין ידים ואנן קי"ל כרבא דאמר לא הויין ידים הלכך בעי ודין ובעי מינאי: **מיתיבי הרי הוא עלי וכו' טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר לא.** ואע"ג דבלא עלי ודאי יד מיהא הוי. ומשנינן ודלמא הרי הוא הפקר קאמר כלומר דבלא עלי אפילו יד שאינו מוכיח לא הוי לאיסור משום דיד אינו אלא בעלי דאמר ה"ז עלי ואי מסיק דבוריה ואמר הרי עלי אסור. ומקשינן והא מפני שהוא יד לקרבן קתני כלומר מי קתני שהוא יד לנדר יד לקרבן קתני דלקרבן הרי הוא בלא עלי הוי יד שכן דרך המתנדבים לומר הרי הוא קרבן ואפ"ה דוקא בעלי ש"מ דס"ל דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים: **אלא אימא טעמא דאמר עלי וכו' אבל אמר הרי הוא שניהם אסורין.** משום דכיון שאין מוכיחות הויין ידים אית לן למינקט לחומרא ודלמא הרי הוא הקדש קאמר: **מיתיבי הרי זו חטאת וכו' אע"פ שהוא מחויב חטאת ואשם לא אמר כלום וכו'.** שאין חטאת באה נדבה: **תיובתא דאביי.** דהא ודאי יד שאינו מוכיח מיהא הוי דכיון דמחויב חטאת הרי זו חטאתי קאמר: **ואלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה.** וכי היכי דהדרינן ממאי דאמרינן לעיל דאביי דאמר אפי' כר' יהודה נהדר נמי ממאי דאמרי' דרבא אפי' לרבנן:

בעי

מסורת הש"ס

א) תוספתא דתמורה פ"ג, ב) [בתוספתא איתא לחטאתי הרי זו לאשמי וע"ש תוספות דחולין מא: ד"ה והא], ג) [עיין עוד לקמן ה:], ד) בס"י איתא ודלא כרבא והיינו דלא כשיטת דרבא דלעיל.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא מפני וכו' ולא מלית למימר הוא משמע לצדקה או להפקר הס"ד: (ב) ד"ה דבריו קיימין והוא: (ג) ד"ה אלא [לימא] רבא וכו' כדמתרץ לעיל אלא כר' יהודה:

גליון הש"ס

גמ' אם היה מחויב דבריו קיימין. עי' חולין מא ע"ב תד"ה והא לא:

פירוש הרא"ש

הרי הוא עלי כו'. כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר באחד מן הלשונות: **מפני שהוא יד לקרבן.** פי' למתפיס בקרבן: **דדלמא הרי הוא דהפקר קאמר.** ואפי' יד גרידא לא הוי: **והא מפני שהוא יד לקרבן קתני.** ועל כרחך אהרי הוא ואהרי זה קאי דעלי לא הוי יד אלא גורם להרי הוא שיכול להיות יד וכיון דקאי אהרי הוא ואהרי זה משמע דפשיטא ליה דיד לקרבן הוי וליכא לספוקי במידי אחרינא דהמקדיש קרבן או הרי זה לקרבן או הרי הוא הלכך המתפיס בלשון זה דעתו נמי אקרבן ואפ"ה קתני עלי אלמא טעמא דקאמר עלי דאיכא הוכחה אבל בלא הוכחה לא הוי יד אע"ג דדעתיה אקרבן וליכא לספוקי במידי אחריני: **אלא אימא טעמא דאמר עלי.** דבלא עלי נמי הוי יד אלא עלי הוא דמוכח דלחבירו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמיירי בככר דלא חזי לקרבן: **הרי זו אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומיירי בספיקי אשם ודאי דאילו אשם סתם בנידר ונידב הוא דתנן בשלהי כריתות פרק המביא ר"א אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם חסידים ותנן בפ"ב דחולין (דף מא:) השוחט לשם אשם ודאי שחיטתו כשר' דלאו נידר ונידב הוא לשם אשם תלוי שחיטתו פסולה ופירושו לשם אשם סתם דהיינו אשם תלוי וקישא דהתם דוקא וסיפא לאו דוקא דאי לאו הכי קשיא דיוקא דרישא לדסיפא: **אע"פ שהוא מחויב חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן דלשם חטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעיא ידים מוכיחות: **אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה.** דכיון דהעמדנו אביי דלא כתנאי ומזר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא רבנן נמי לאו דוקא: ומשני אע"ג דלרבי יהודה לאו דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא חזר בו רבא:

עין משפט נר מצוה

בא א מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ח סמג עשין קפו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה דבריו קיימין הוא דאמר חטאתי וכו' הואיל ואמר עלי דבריו קיימין. נ"ב עי' שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' ל"ו נשאל על זה שהוא נגד המשנה דמגלה פ"א ובשקלים וחולין ה ע"ב דאין חטאת נידר ונידב:

תוספות

לטעמא דשמואל משום יד נאמר ודאי דשאני אוכל הוי מוכיח שפיר בלא מודרני כדפרישית א"כ גם לשמואל מועיל שאני אוכל בלא מודרני כ"כ למהרי"ף נ"ע מיהו ר"י פירש דשאני אוכל אינו מוכיח בלא מודרני: **אמר קרא נזיר להזיר.** לרבות ידות נזירות כנזירות מה נזירות בהפלאה אף ידות נזירות בהפלאה: **ע"כ לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט** משום דמוכח דמילתא הוא **דאין אדם מגרש אשת חבירו אבל בעלמא מי שמעת להו.** תימה לר"י תיקשי ליה ברייתא דלעיל מודרני ממך אסור אלמא דהויין ידים וקשה לאביי מתני' דאמר שאני אוכל לך אבל בלא לך מותר וי"ל דלא ס"ל לאביי כשמואל אבל י"ל דלך לאו דוקא או שמא למסקנא ניחא דאביי כרבנן ורבא כרבי יהודה אבל קשה דבפ"ב דנזיר (דף יב.) קאמר איפכא דלאביי אית ליה הויין ידים וי"ל דהאי שיטות הפוכות שבתלמוד והכא דהתם כאיכא דאמרי אבל נראה דהלכה כר' יהודה כדמוכח התם [עיין תוס' נזיר שם ד"ה אית]: **הרי הוא עלי** הרי זה עלי אסור. פי' ככר מונח לפניו אמר הרי עלי אסור מפני שהוא יד לקרבן ואסר עליו הככר כקרבן שכן מתנדב אדם ואומר הרי עלי טעמא דאמר הרי עלי אסור אבל לא אמר עלי לא וקשה לאביי: **אמר לך.** כלומר לכך אי לא אמר עלי לא הוי בכלל דהרי הוא הפקר קאמר: **והא מפני שהוא יד לקרבן קתני.** דמשמע דעלי הוי יד מעליא אסור אבל אי לא אמר עלי יד מיהא הוי וקשה לאביי דאמר כו': **אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא דאסור** וחבירו מותר. דאי אמר הרי הוא אסור לכ"ע ולאו דווקא שניהם אסורין כל אחד לדידיה לחודיה דהרי הוא עיקר הקדש קאמר: **והא מפני שהוא יד לקרבן.** כלומר אינו אלא יד בעלמא ואינו עיקר הקדש ואינו אסור אלא לגופו ולא לכ"ע: **הרי זו חטאת הרי זו אשם.** בהמת חולין עוברת לפניו אמר הרי זו חטאת לא אמר כלום משום דאין חטאת באה נדבה ולכך כי אמר חטאת ולא אמר חטאתי לא אמר ולא כלום דמשמע שמתנדב חטאת הלכך חולין הוי ואף על גב דאמרינן לקמן ככר לפניו ואמר הרי זה קרבן אסור יש לומר דהתם משום דידע דלאי אפשר לככר היותו קרבן ומתכוין לומר כקרבן אבל הכא הוא פטור שיכול להתפיס חטאת כנדבה ולא נתכוין לאסור בהמה כחטאת אלא נדבה הלכך לא אמר כלום: **הרי זו חטאתי.** אם מחויב חטאת דבריו קיימין ופריך מרישא דקאמר לא אמר כלום דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים דאי הויין ידים כי אמר ה"ז לחטאת היה לנו לאסור כאילו אמר חטאתי: **הא מני ר' יהודה היא.** דאמר לא הויין ידים: **לימא רבא דאמר ברבי יהודה.** כי היכי דלאביי כרבנן ה"נ רבא כרבי יהודה ולא כרבנן: **אמר לך רבא ה"נ אנא דאמרי אפי' לרבנן.** כדאמר לעיל ופליגי רבא ואביי אליבא דרבנן: **עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דאין אדם מגרש אשת חבירו.** כאן משמע דמוכיחות הוי ממינאי ובגיטין משמע דסוה להוכיח שמגרשה בלא גט ותרווייהו תנגהי וצ"ע בתוס' ממילתיה דידים שאין מוכיחות:

לימא רבא דאמר כר' יהודה. דס"ד דלכי היכי דהדר ביה אביי ה"נ הדר ביה רבא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones